

**ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ**
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΥΠΟΥ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
===== ◇ =====

Επιμνημόσυνη ομιλία του Πρωτοπρ. Νικολάου Σταμάτη:

*«Ὑν γάρ τῇ προλαβούσῃ Ἑορτῇ νήπιόν σε εἶδομεν, ἐν δὲ τῇ παρούσῃ
τέλειόν σε ὀρῶμεν, τὸν ἐκ τελείου τέλειον ἐπιφανέντα Θεὸν ἡμῶν»¹.*

Σεβασμιώτατε πάτερ καὶ Δέσποτα,
Σεβαστοὶ πατέρες,
Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Φτάνουμε στό τέλος τοῦ ἁγίου Δωδεκαημέρου, ὅπου ἐορτάσαμε τὰ
μεγάλα γεγονότα τῆς θείας οἰκονομίας. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός συγκαταβαίνει καί
γίνεται ἄνθρωπος «ἐαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβών»², «ἵνα Θεὸν τὸν
ἄνθρωπον ἀπεργάσῃται», ὅπως ἀναφωνεῖ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος. Ἡ ἄκρα ταπείνωσις
τοῦ Κυρίου δέν φαίνεται μόνο στὸν σταυρικό θάνατό του, ἀλλὰ καὶ στή γέννησή του
στό σπήλαιο τῆς Βηθλεέμ. «Τί γάρ εὐτελέστερον σπηλαίου; Τί δέ ταπεινότερον
σπαργάνοις;»³. Ἄφησε τὴν δόξα τοῦ οὐρανοῦ καὶ χωρὶς νά παύσει νά εἶναι Θεός,
περιεβλήθη τὴν πτωχεία καὶ τὴν ἀδοξία τῆς γῆς.

Ὅκτώ ἡμέρες μετὰ τὴν κατὰ σάρκα γέννησή Του, λαμβάνει τὴν Περιτομή.
«Χριστοῦ περιτμηθέντος, ἐτμήθη ὁ νόμος καὶ τοῦ νόμου τμηθέντος, εἰσῆχθη
χάρις», δηλ. μέ τὴν περιτομή τοῦ Κυρίου καταργήθηκε ὁ ἰουδαϊκός νόμος καὶ μέ τὴν
κατάργηση τοῦ νόμου εἰσῆχθη ἡ χάρις, λέει ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας Ἱεροσολύμων. Καί
σήμερα «Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις»⁴. Ὁ Χριστός
κατέρχεται στὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου γιὰ νά ἀγιάσει τὴν φύση, ἡ ὁποία
«συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν»⁵. Σήμερα ὁ Χριστός μαρτυρεῖται ἀπὸ
τὸν Πατέρα καὶ βεβαιοῦται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἑορτάζουμε τὴν Θεοφανεία τοῦ
Κυρίου, καθὼς ὁ ἴδιος ὁ τρισυπόστατος Θεός φανέρωσε τὴν θεότητα τοῦ
Δευτέρου Προσώπου του.

Κι ἐνῶ τό ἅγιο Δωδεκαήμερο μᾶς φέρνει μπροστά μας μεγάλα καὶ
παράδοξα γεγονότα, γιὰ τὴν τοπικὴ μας Ἐκκλησία τό ἅγιο Δωδεκαήμερο τοῦ
ἔτους 2021 ἔσπειρε θλίψη στὶς καρδιές μας. Τὴν 3ῃ Ἰανουαρίου κυκλοφόρησε
ἀστραπιαία ἡ εἶδηση ὅτι ὁ πατέρας μας, ὁ Ἐπίσκοπος Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

¹Εὐχή Μεγάλου Ἀγιασμοῦ, ποίημα ἁγίου Σοφρωνίου, Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

²Φιλίπ., β', 7.

³Ὑπακοή ἐορτῆς Χριστοῦ Γεννήσεως.

⁴Τιτ. β', 11.

⁵Ρωμ. η', 22.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΥΠΟΥ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Κοσμάς, τέθνηκε. Ἡ σύντομη ἀσθένεια τὸν ὀδήγησε στό ἐπίγειο τέλος του. Ἐφυγε γρήγορα σάν νά ἐπειγόταν νά φτάσει στή βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Τά χεῖλη ὅλων τῶν πνευματικῶν του παιδιῶν ἀλλά καί ὅλου τοῦ ποιμνίου του, σιώπησαν ἀμέσως. Τά μάτια βούρκωσαν, ἡ καρδιά σχίσθηκε. «Τί τοῦτο; σήμερον σιγή πολλή ἐν τῇ γῇ· σιγή πολλή καί ἡρεμία... ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ἡμῶν Κοσμάς ὑπνοῖ»⁶. Ὁ πατήρ ἡμῶν Κοσμάς κεκοίμηται. Πόνος βουβός καί ἀσύλληπτος. Καί ἀμέσως ἔρχεται ἡ δεύτερη σκέψη νά προσθέσει θλίψη στή θλίψη μας: Πῶς θά δοῦμε τόν πατέρα μας; Δέν θά πάρουμε τήν εὐχή του; οἱ συνθήκες τότε ἦταν ἰδιαίτερες. Δέν θά δοῦμε τήν ὀσιακή μορφή του; Ὁ πόνος γίνεται μεγαλύτερος καί ἀφόρητος. Ἦλθε ἡ ὥρα τῆς ἐξοδίου ἀκολουθίας. Ἡ Ἑλλαδική Ἐκκλησία παροῦσα. Σύμπας ὁ κληρὸς καί ὁ λαὸς τῆς Μητροπόλεως πενθηφοροῦντες καί κλαίοντες. Κατά τήν ἐξόδιο ἀκολουθία ὁ πατέρας μας ἔκειτο στό κέντρο τοῦ ναοῦ, κάτω ἀπὸ τόν πολυέλαιο, μά κανεῖς μας δέν μπορούσε νά ἀσπαστεῖ τό χεράκι του. Λές καί ὅλα προσπαθοῦσαν νά σκεπάσουν αὐτό πού πραγματικά ἦταν ὁ πατέρας μας, νά σκεπάσουν τήν ἁγιωσύνη του. Κι ὅμως ὁ λαὸς πού ἤξερε, ὁ λαὸς πού τόν ἔζησε ἀπὸ κοντά, προέπεμψε τόν πατέρα μας στήν τελευταία του κατοικία συνοδεύοντάς τον μέ τήν ἰαχή «ἅγιος». Στή συνείδηση τοῦ λαοῦ ὁ πατέρας μας εἶναι ἅγιος. Ναί, ἅγιος καθὼς σέ ὅλη του τὴ ζωὴ ποθοῦσε νά ἀκολουθήσει «τοῖς ἰχνεσι τοῦ Χριστοῦ» καί ἐπεδίωκε τήν ἁγιότητα, ὄχι μόνον γιὰ ἐκείνον ἀλλὰ καί γιὰ ὅλους ἐμᾶς. Ὅταν μέ περισσό ζῆλο καί περισσό θάρρος τοῦ λέγαμε νά εὐχηθεῖ νά ἀφιερωθοῦν τὰ παιδιά μας στήν Ἐκκλησία, ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε χαμογελῶντας: «Νά εὐχεσθε νά γίνουν πρῶτα ἅγιοι καί ὅλα τ' ἄλλα ἀκολουθοῦν». Μέ ἀπλότητα καί ταπεινὴ μᾶς ὑπενθύμιζε τόν σκοπὸ τῆς ὑπάρξεώς μας· «ἅγιοι γίνεσθε ὅτι ἐγὼ ἅγιος εἰμί»⁷. Ἐκεῖνος πόθησε τήν ἁγιότητα καί κατάφερε νά τήν κερδίσει μέ πολὺ ἰδρώτα, ἰδρώτα πολὺ.

Αὐτὸς ὁ ἰδρώτας πότισε τὰ χώματα τῆς Αἰτωλοακαρνανίας καί βλάστησε καρπούς πνευματικούς. «Οἱ σπεύροντες ἐν δάκρυσιν ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦνται»⁸ κι ὁ πατέρας μας ἔσπειρε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ μέ πολλές θλίψεις καί ταπεινώσεις. Ὅργωσε ὁλόκληρη τὴν Μητρόπολη ἀπὸ ἄκρο σέ ἄκρο, μέ μιὰ δερμάτινη τσάντα στό χέρι καί μέ μεταφορικό μέσον τὸ λεωφορεῖο τῆς γραμμῆς, χωρὶς ἀντίρρηση, χωρὶς διαμαρτυρία. Εὐχαριστία γιὰ ἐκείνον ἦταν ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ τῆς Αἰτωλοακαρνανίας πού τόν περίμενε μέ ἀνυπομονησία γιὰ νά ἀκούσει τό πύρινο κήρυγμά του καί ὅταν ἔφευγε ἀπὸ κοντά του, τόν παρακαλοῦσε νά μὴν τοῦς

⁶Επιφανίου Κύπρου, Λόγος εἰς τὴν θεόσωμον ταφὴν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὸν Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ἀριμαθαίας, καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ ᾄδῃ τοῦ Κυρίου κατάβασιν, μετὰ τὸ σωτήριον πάθος παραδόξως γεγεννημένην. Τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ Σαββάτῳ.

⁷Α' Πέτρ., α', 16.

⁸Ψλμ., 125, 5.

**ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ**
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΥΠΟΥ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ξεχάσει. Αὐτή ἡ ταπεινή εἰκόνα τοῦ πατέρα μας δέν μᾶς φέρνει στό νοῦ εἰκόνες ἀπό τόν βίο τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς καί τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Σισανίου καί Σιατίστης, κυροῦ Ἀντωνίου, ἐπίσης ἁγίου ἐπισκόπου;

Ἡ ἀγιότητα, ἀδελφοί μου, ἔχει κοινά σημεῖα καί διαφορετικούς δρόμους. Ἡ ἀγιότητα σμιλεύεται μέ κόπο καί πόνο, μέσα στήν ταπείνωση καί τήν ἀφάνεια. Ὡσπου ἔρχεται ὁ Κύριος καί βγάζει ἀπό τήν ἀφάνεια τούς ἐκλεκτούς του καί τούς ἀναβιβάζει στόν ἀρχιερατικό Θρόνο, ὄχι γιά νά ἀπολαύσουν δόξα, ἀλλά γιά νά ταπεινωθοῦν ἀκόμα περισσότερο καί συνεπῶς νά λάμψει ἀκόμα περισσότερο ἡ ἀγιότητά τους. «Οὐ καίουσι λύχνον καί τιθέασιν αὐτόν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καί λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ»⁹.

Τό ἐπισκοπικό γραφεῖο γίνεται τώρα ὀρμητήριο πνευματικῶν ὁραμάτων. Πνευματικές εὐκαιρίες ὀργανώνονται γιά ὅλες τίς ἡλικίες. Ἡ πνευματική ζωὴ ἀνθίζει καί στέλνει τό εὐωδιαστό ἄρωμά της πρὸς ὅλες τίς κατευθύνσεις. Θεῖες Λειτουργίες τελοῦνται καθημερινά «γιά νά ἀγιάζεται ὁ τόπος», ὅπως ὁ ἴδιος ἔλεγε καί καλοῦσε τὸν φιλόχριστο λαό νά συμμετέχει. Τό ἐπισκοπικό του γραφεῖο γίνεται τό φρέαρ τοῦ Ἰακώβ, ὅπου κάθε διψασμένη ψυχὴ σπεύδει νά ξεδιψάσει στόν παρηγορητικό, συμβουλευτικό, πατρικό λόγο τοῦ πατέρα μας. Ὅλη τὴν ἡμέρα ἔβλεπε ἀνθρώπους καί τούς ἀνακούφιζε καί αὐτό συνεχιζόταν καί στό σπίτι του. Ἡ πατρική του ἔγνοια ἦταν τόσο χαρακτηριστική σέ αὐτόν, ὥστε ἀμέσως ἐκμηδένιζε τὴν ἀπόσταση ἀνάμεσα στόν ἴδιο καί τὸν ἄλλον ἄνθρωπο. Ἦταν πατέρας ὄχι μόνο γιά τὰ πνευματικά του παιδιά, ἀλλά γιά ὅλους. Καί σάν πατέρας νοιαζόταν γιά τὸν καθένα σάν νά ἦταν μοναδικός γι' αὐτόν. Ποιὸς ἀπὸ ἐμᾶς δέν ἔλαβε τηλεφώνημα ἀπὸ τὸν πατέρα Κοσμᾶ γιά τὴν καλὴ πρόοδο στά μαθήματά του; Ποιὸς δέν δέχθηκε συγχαρητήρια ἀπὸ τὸν πατέρα Κοσμᾶ γιά τὴν ἐπιτυχία του στίς ἐξετάσεις; Ἦ γιά τὸν εὐλογημένο γάμο πού ἔκανε; Ἦ γιά ποιόν δέν λυπήθηκε ὁ πατήρ Κοσμᾶς ὅταν πληροφοροῦνταν τίς δυσκολίες πού βίωνε; Καί τότε ὁ λόγος του, ἄλατι ἡρτυμένος, γινόταν βάλσαμο στίς ψυχές μας καί μᾶς ἔδινε φτερά νά πετάξουμε στά οὐράνια, γιατί μᾶς θύμιζε ὅτι οἱ δοκιμασίες καί οἱ πειρασμοὶ ἀποτελοῦν διαβατήρια γιά τὸν οὐρανό.

Ὅταν τοῦ λέγαμε νά προσέξει τὴν ὑγεία του, ἐκεῖνος ἀντέτεινε ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ διακονία του. Πραγματικά βίωνε τὸν παύλειο λόγο «ζῶ δέ οὐκέτι ἐγώ, ζεῖ δέ ἐν ἐμοὶ Χριστός»¹⁰. Οἱ καθημερινοὶ του ρυθμοὶ ἦταν ὑπερβολικοί, ὅμως ἀντλοῦσε δύναμη ἀπὸ τὸν Ἀναστημένο Κύριο. Δέν ἄφηνε ἀκολουθία τοῦ νυχθημέρου πού νά μὴ τὴν τελέσει κι ἅς ἦταν κουρασμένος. Μία ἡ ὥρα τό βράδυ φοροῦσε πετραχήλι

⁹Μτθ., ε', 15.

¹⁰Γαλ., β', 20.

**ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ**
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΥΠΟΥ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
===== ◇ =====

για νά τελέσει τό Απόδειπνο. Ἡ κοινωνία με τόν Θεό τόν ξεκούραζε καί τοῦ ἔδινε δύναμη νά συνεχίσει τήν διακονία του.

Ἡ ἐπισκοπική του θητεία δέν ἀκτινοβολοῦσε λάμψη καί μεγαλοσύνη. Ἦταν ἱεροπρεπής μέ μεγαλοπρέπεια, μεγαλοπρεπής μέ ἱεροπρέπεια. Ὅτι ἀφοροῦσε στήν πνευματική ζωή ἦταν σοβαρό γι' αὐτόν, γι' αὐτό καί δέν ἐπέτρεπε νά ἀστειενόμαστε μέ ἐκκλησιαστικά πράγματα. Αὐτό τόν ἔκανε νά θεωρεῖται ἀπό πολλούς αὐστηρός, ὁ ἴδιος ὅμως δέν ἄφηνε νά ἀμβλύνεται τό πνευματικό του κριτήριό γιά τήν ἀγάπη τοῦ κόσμου. Προτιμοῦσε νά γίνεται «μωρός διά Χριστόν»¹¹ παρά νά συσχηματίζεται «τῷ αἰῶνι τούτῳ»¹². Εἶχε ἐπίγνωση τῆς ἀρχιερατικῆς του ἀποστολῆς, γι' αὐτό φρόντιζε νά κρατᾶ ψηλά τήν πίστη καί νά ὀρθοτομεῖ τόν λόγον τῆς ἀληθείας. «Ἐπόμενος τοῖς ἀγίοις πατέράσι» φρόντιζε κάθε λόγος του, κάθε ἐνέργειά του νά στηρίζεται στή σοφία τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας. Πατέρας μέ πατερικό φρόνημα, δέν ὑποχωροῦσε στήν ἐκκοσμίκευση πού χαρακτηρίζει τήν σύγχρονη ἐκκλησιαστική ζωή, ἀλλά φρόντιζε νά μᾶς μπολιάσει ὅλους μέ τό γνήσιο ὀρθόδοξο πνεῦμα. Αὐτό εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νά δέχεται ἐπικρίσεις καί ὑποτιμήσεις ἀπό πολλούς, κι αὐτά τόν πίκραιναν πολύ. Ὅμως οὐδέποτε κατηγόρησε κανέναν, ἀλλά μέ καρτερικότητα ἀνέβαινε τόν δικό του Γολγοθά. Καί ὅταν ὁ Γολγοθάς του ἔφτασε στό ἀποκορύφωμα, ὁ Θεός τόν κάλεσε κοντά Του, γιά νά μὴν βλαφτεῖ ἄλλο ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ ἀπό τίς μεθοδεῖες τοῦ ἀνθρωπάρεσκου κόσμου τούτου.

Ἀδελφοί μου,

«Ἐπεδήμησε Χριστός τῷ κόσμῳ εἰς σωτηρίαν, καί μετ' αὐτόν ἐβλάστησαν οἱ καρποὶ τῆς Ἐκκλησίας»¹³. Καί τοιοῦτος εὐκλεῆς καρπός, ὁ μακαριστός μητροπολίτης, κυρός Κοσμᾶς.

Ἡ τιμὴ καί ἡ ἀνάμνησις τῆς κοιμήσεως του στάθηκε ἡ αἰτία τῆς σημερινῆς συνάξεώς μας ἐδῶ στόν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος. Σήμερα, εἴμαστε ἐδῶ ὄχι μέ θλίψη καί στενοχωρία, ἀλλά μέ χαρά. Ὁ πατέρας μας πέρασε ἀπό τά φθαρτά στά ἀφθαρτά, ἀπό τά πρόσκαιρα στά αἰώνια. Ἄρα καί ἡ δική μας λύπη εἰς χαράν μεταποιηθήσεται. Ὁ πατέρας μας ἄγγιξε τήν αἰωνιότητα, χαίρεται στοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ. Ἐμεῖς κατ' ἀνθρώπον λυπούμαστε γιατί ἔφυγε...Μά τί λέγω; Μπορεῖ ἐκεῖνος πού εἶναι ὅλος χριστός νά φύγει; Μπορεῖ ἐκεῖνος πού ζοῦσε μόνον γιά τόν Χριστό νά φύγει; Τώρα εἶναι πιό κοντά μας ἀπό ποτέ! Τώρα δέν χρειάζεται νά περιμένουμε μέ τίς ὥρες στό ἐξομολογητάριο γιά νά τόν δοῦμε! Τώρα δέν χρειάζεται νά τόν καλοῦμε στό τηλέφωνο κι ἐκεῖνο νά μιλάει

¹¹Α' Κορ., δ', 10.

¹²Ρωμ. ιβ', 2.

¹³Γρηγορίου Νύσσης, Ἑτερον Ἑγκώμιον εἰς τόν ἅγιον Στέφανον.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΥΠΟΥ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

συνέχεια! Τώρα δέν χρειάζεται νά τόν περιμένουμε κι ἐκεῖνος νά ἀργεῖ γιατί κάποια ψυχή τόν ἄρπαξε γιά νά λάβει τήν παρηγορία του! Τώρα μιλάμε μαζί του μυστικῶ τῶ τρόπῳ, μυστηριακά, μέσῳ προσευχῆς. Κι ἐκεῖνος μᾶς ἀκούει καί προσεύχεται γιά τήν σωτηρία μας.

Ἄς μή λυπούμαστε λοιπόν ἀδελφοί μου, ὡς μή ἔχοντες ἐλπίδα. Ὁ πατέρας μας «τόν ἀγῶνα τόν καλόν ἠγώνισται, τόν δρόμον τετέλεκεν, τήν πίστιν τετήρηκε, τόν στέφανον τῆς δικαιοσύνης εἴληφε»¹⁴. Τώρα χρέος μας εἶναι νά αὐξήσουμε τήν παρακαταθήκη πού μᾶς κληρονόμησε. Μήν ἀπογοητευόμαστε, μήν ἀγωνιοῦμε, μή θλιβόμαστε! Ἡ ρίζα μας εἶναι ἀγία κι ἐμεῖς ὡς καρποί μιᾶς τέτοιας ρίζας, πρέπει νά εἴμαστε καρποί εὐκλεεῖς, ὡς ἐλαία κατάκαρπος, ὡς ἄμπελος εὐκληματοῦσα. Σπονδάσωμεν λοιπόν ἀδελφοί μου, τόν βίον τοῦ πατρός μας καί μιμηθῶμεν τά ἔργα αὐτοῦ. Ἄς θαυμάσουμε τοῦ πατρός Κοσμᾶ τās χάριτας! Ἄς θαυμάσουμε τήν δόξα τῶν κόπων του! Ἄς ἐνθυμούμαστε πάντων τῶν γλυκυτάτων αὐτοῦ καί ἡδίστων διδαχῶν καί ἅς πράξομεν ἔργα ἄξια μετανοίας. Ἡ μετάνοιά μας καί ὁ ἀγιασμός μας θά εἶναι γιά τόν ἀκριβό μας πατέρα τό καλύτερο μνημόσυνο καί ἡ μεγαλύτερη τιμή.

«Κοσμᾶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας, αἰωνία ἡ μνήμη»!

¹⁴Β' Τιμ., δ', 7-8.